

TASA-ARVOKOMPASSI:

TYÖKALU TASA-ARVO- JA

YHDENVERTAISUUSTYÖHÖN VARHAISKASVATUKSESSA

TASA-ARVOKOMPASSI - Työkalu Tasa-arvo- ja Yhdenvertaisuustyöhön varhaiskasvatuksessa

ISBN: 978-952-7432-00-6

Päätoimittaja: Mari-Anne Okkolin

Julkaisija: Rauhankasvatusinstituutti ry

Tasa-arvokompassi on tuotettu kansainvälisessä yhteistyöhankkeessa (Gender Equality Charter Mark II), jossa on kansalaisjärjestöjä ja yliopistoja kahdeksasta maasta: Development Education Centre South Yorkshire (Iso-Britannia), Südwind Association for Development Policy and Global Justice (Itävalta), Oxfam Italia (Italia), Forum for Freedom in Education (Kroatia), University of Thessaly (Kreikka), Anthropolis Association (Unkari), Center for Citizenship Education (Puola) ja Slovak Centre for Communication and Development (Slovakia). Jokainen kumppani on tuottanut tasa-arvotyökalun vastaamaan oman maansa tarpeisiin.

Suomen sovelluksen ovat kirjoittaneet: Matti Pihlajamaa, Valo Inkinen, Riikka Jalonen, Minna Laakso, Elina Lauttamäki, Jenni Leppänen, Saara Loukola, Minna Lyytinen, Heidi Nissinen, Mari-Anne Okkolin, Heli Pekkonen ja Venla Suutari.

Graafinen suunnittelu, taitto ja kuvitukset: Kiira Sirola

Kiitämme palautteesta ja kommenteista asiantuntijatahoja Haaga-Helia, Seta ry, Students of Colour (SOCO), Tasa-arvoinen varhaiskasvatus -hanke, Opetushallitus, Prometheus leirin tuki ry, Tasa-arvovaltuutetun toimisto, Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto, joita konsultoimme Tasa-arvokompassin kehittämisessä.

Pyydämme käyttämään lähdeviitettä: Rauhankasvatusinstituutti, 2020, Tasa-arvokompassi – Työkalu tasa-arvo- ja Yhdenvertaisuustyöhön varhaiskasvatuksessa.

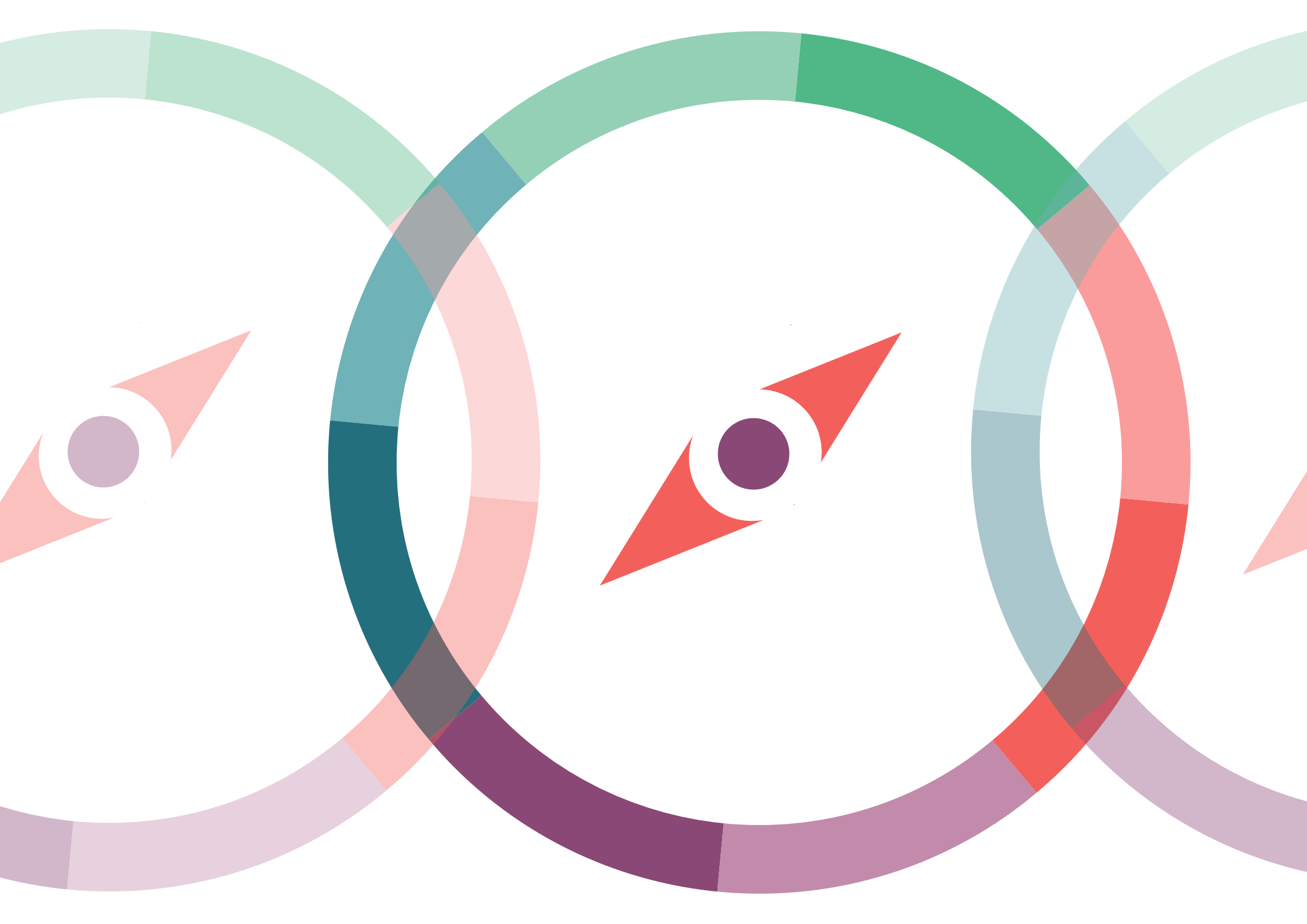
Hanke on rahoitettu Euroopan unionin Erasmus+ -ohjelmasta. Euroopan komissio ei vastaa julkaisun sisällöstä.

RAUHANKASVATUS-
I N S T I T U U T T I

Yhteisrahoitettu
Euroopan unionin
Erasmus+ -ohjelmasta

Mitä on varhaiskasvatuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyö?

Varhaiskasvatuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyö pohjautuu ajatukseen siitä, että jokainen lapsi on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Jokaisella lapsella on oikeus tulla kuulluksi, nähdyksi, huomioon otetuksi ja ymmärretyksi omana itsenään sekä yhteisönsä jäsenenä.

Varhaiskasvatuksen tasa-arvotyön tavoitteena on **edistää** tasa-arvoa ja **puuttua** sukupuolen, sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisun perusteella tapahtuvaan syrjintään. Yhdenvertaisuustyön tavoitteena on **edistää** yhdenvertaisuuden toteutumista sekä **puuttua** muilla perusteilla tapahtuvaan syrjintään. Näitä muita syrjinnän perusteita voivat olla esimerkiksi ikä, alkuperä, kieli, uskonto, vakaumus, vammaisuus, seksuaalinen suuntautuminen ja muut henkilöön tai tämän läheisiin liittyvät syyt. Syrjintä voi olla moniperusteista. Tällöin lapsi kokee useisiin eri ominaisuuksiin perustuvaa syrjintää eriaikaisesti tai samanaikaisesti.

Tasa-arvon edistäminen ja yhdenvertaisuuden turvaaminen ovat osa varhaiskasvatustulaisissa määriteltyjä varhaiskasvatuksen tavoitteita. Lisäksi ne ovat keskeinen osa varhaiskasvatus- ja esiopetus suunnitelmien

perusteita sekä varhaiskasvatusta ohjaavaa arvo- ja ajattelupohjaa. Suomi on myös sitoutunut tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvoitteisiin useiden kansainvälisten sopimusten kautta.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslait velvoittavat varhaiskasvatusta kokonaisuudessaan edistämään tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmien teko tukee varhaiskasvatuksen toimijoita laadukkaasti varhaiskasvatuksen toteuttamisessa. Jokainen varhaiskasvatustyöntekijä tai laajempi kokonaisuus voi laatia toiminnalleen tasa-arvosuunnitelman ja yhdenvertaisuussuunnitelman toimintaa kehittääkseen, vaikka se ei lain mukaan ole vielä (joulukuu 2020) pakollista. Oppilaitoksissa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmien laatiminen on pakollista viranomaismääräyksellä ja veloitteiden laajentamista varhaiskasvatustyöntekijöihin ollaan valmistelemaan. Useat viranomaiset suosittelevat tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmien yhdistämistä, jolloin yhdessä suunnitelmassa käsitellään sekä sukupuoleen perustuvaa että muilla perusteilla tapahtuvaa syrjintää. On myös mahdollista sisällyttää suunnitelmat osaksi varhaiskasvatustyöntekijän toimintaa ohjaaviin asiakirjoihin kuten paikallisiin varhaiskasvatus- ja esiopetus suunnitelmaan, yksikön varhaiskasvatussuunnitelmaan ja ryhmäkoh-

taisiin suunnitelmiin, sekä vuosisuunnitelmaan ja strategiaan.

Tasa-arvokompassin painopiste on tasa-arvotyössä, johon yhdenvertaisuustyö kytkeytyy. Työkalun sanavalinnoissa toistuvat ilmaisut ”sukupuolen ja muiden ominaisuuksien huomioimisesta” sekä ”eri sukupuolten ja moninaisten lapsiryhmien huomioonottaminen”. Näiden sanavalintojen tavoitteena on, että varhaiskasvattajat pohtisivat ja kehittäisivät omaa toimintaansa samanaikaisesti ja mahdollisimman monipuolisesti sekä **tasa-arvon** (mm. sukupuolen, sukupuoli-identiteetin, sukupuolen ilmaisun) että **yhdenvertaisuuden** (mm. alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, vammaisuuden ja muihin henkilöön liittyvien ominaisuuksien) näkökulmista.

Mikä on Tasa-arvokompassi? Mihin sitä kannattaa käyttää?

Rauhankasvatusinstituutti on kehittänyt Tasa-arvokompassin eurooppalaisten kumppaneiden kanssa osana Erasmus+ -rahoitteista hanketta (**GECM, Gender Equality Charter Mark¹**) tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi varhaiskasvatuksessa, peruskouluissa ja toisen asteen oppilaitoksissa.

Varhaiskasvatuksen tasa-arvokompassi on suunniteltu käytettäväksi sekä esiopetuksessa että muussa varhaiskasvatuksessa. Koulun yhteydessä toteutuvassa esiopetuksessa voidaan soveltavasti hyödyntää myös perusopetukseen suunniteltua tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskompassia, jos tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat tehdään yhdessä koulun kanssa. Varhaiskasvatuksen tasa-arvokompassissa käytetään systemaattisesti termiä "varhaiskasvatusyksikkö" kattamaan kaikki esiopetusta ja muuta varhaiskasvatusta tarjoavat tahot. Esiopetus mainitaan erikseen ainoastaan pelkkää esiopetusta koskevissa erityisissä tavoitteissa.

Tasa-arvokompassin avulla on mahdollista *laatia* tai *päivittää* varhaiskasvatuyksikön tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma ja säännöllisesti käytettynä yksiköt pystyvät sen avulla *seuraamaan* oman tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyönsä etenemistä. Kompassin avulla tehty *arviointi* kannattaakin liittää osaksi tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmia.

1 <https://maailmankoulu.fi/gecm/>

Tasa-arvokompassi koostuu viidestä teemakokonaisuudesta:

1 Hallinto ja johtaminen s. 7-11

2 Pedagoginen toiminta s. 12-16

3 Tilat ja ympäristö s. 17-21

4 Asenteet ja vuorovaikutus s. 22-25

5 Huoltajat ja sidosryhmät s. 26-29

Tehtäväkirjaliite alkaa sivulta 30

Varhaiskasvatusyksiköt voivat käyttää Tasa-arvokompassia kokonaisuudessaan tai keskittyä johonkin teemaan. Kunkin teemakokonaisuuden alle on koottu varhaiskasvatusyksikön tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä koskevia tavoitteita sekä ehdotuksia koulun tekemistä konkreettisista teoista oman toimintakulttuurinsa tasa-arvoistamiseksi ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Ehdotusten ja esimerkkien tavoitteena on motivoida kutakin koulua pohtimaan toimintaansa, syventämään osaamistaan ja kehittämään omaa toimintakulttuuriaan tasa-arvoisemmaksi ja yhdenvertaisemmaksi.

Varhaiskasvatuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyössä on kyse pitkäkestoisesta toiminnasta monien eri toimijoiden kesken. Yksiköiden ei myöskään oleteta tekevän kaikkia ehdotettuja tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustekoja kerralla, vaan tasa-arvoista ja yhdenvertaista varhaiskasvatuksen ympäristöä rakennetaan teko kerrallaan. Tasa-arvokompassista varhaiskasvatuksen yksiköt saavat näkökulmia ja käytännön vinkkejä arkisten käytänteiden ja toimintakulttuurinsa kehittämiseen. Toivottavasti innostut Tasa-arvokompassista ja löydät sen avulla uusia ideoita juuri teidän yksikkönne käyttöön!

Miten Tasa-arvokompassia käytetään?

Tasa-arvokompassi koostuu kahdesta osasta, tekstikirjasta ja sen tehtäväkirjaliitteestä, jotka täydentävät toisiaan. Yksityiskohtaiset ohjeet siitä, kuinka Kompassia käytetään, saatte tehtäväkirjasta

Peruseriaatteena on, että Tasa-arvokompassi ohjaa keskustelemaan viiden pääteeman alla olevista tavoitteista ja kuhunkin tavoitteeseen liittyvistä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusteoista. On tärkeää, että keskusteluja – havaintoja, pohdintoja ja ideoita – kirjataan ylös. Tätä dokumentaatiota voidaan hyödyntää tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa laatiessa.

Mistä löydän lisää materiaaleja varhaiskasvatusyksikkömme tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön tueksi?

Osana koulutuskokonaisuutta Rauhankasvatusinstituutti on koostanut teemamateriaalipankin mukailemaan kompassin teemoja. Materiaalipankki on jaoteltu teemoittain sekä oppiasteittain. Sivustolle on koottu runsaasti konkreettisia materiaaleja ja tuntisuunnitelmia tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi koko varhaiskasvatusyksikön toimintakulttuurissa.

Materiaalipankki löytyy lyhytlinkillä:

<https://urly.fi/1Mbm>

Lisää materiaalia löytyy Maailmankoulun verkkosivuilta:

www.maailmankoulu.fi

Teema 1: **HALLINTO JA JOHTAMINEN**

Keskustelkaa, miten hyvin seuraavat tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusteot toteutuvat varhaiskasvatusyksikösänne kunkin teeman kohdalla. Antakaa sen jälkeen arvio varhaiskasvatusyksikkönne tilanteesta.

Tavoite 1.1

Varhaiskasvatusyksikkö sitoutuu tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen pitkäjänteisesti.

-Varhaiskasvatusyksikössä toimii aktiivinen **työryhmä** tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi, jolle on resursoitu riittävästi työaikaa tehtävän hoitamiseksi laadukkaasti.

-Varhaiskasvatusyksikkö toteuttaa säännöllisesti henkilökunnalle ja huoltajille suunnattuja tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskyselyitä. Kyselyiden tuloksia hyödynnetään yksikön tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyössä.

-Varhaiskasvatusyksikössä **on laadittu** toiminnalliset tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat yhteistyössä johdon ja muun henkilökunnan kanssa. Niiden toimeenpanoa seurataan säännöllisesti esimerkiksi selkeiden mittareiden tai välitavoitteiden avulla.

-Myös **muuta varhaiskasvatusyksikön toimintaa** (ml. keskeiset ohjaavat asiakirjat, hanke- ja kehittämistoiminta) arvioidaan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmista ja toteutetaan niiden pohjalta tarvittavat muutokset.

-Varhaiskasvatusyksikkö **tiedottaa** aktiivisesti kaikkia työntekijöitä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslaeista, VASUn velvoitteista aiheeseen liittyen sekä muista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta koskevista velvoitteista.

-Hallinnon **tiedonkeruumenetelmät** huomioivat sukupuolen moninaisuuden. Esimerkiksi lomakkeisiin on mahdollista valita sukupuoleksi 'mies/poika', 'nainen/tyttö', 'muu' sekä 'en halua kertoa'.

-Varhaiskasvatusyksikkö viestii aktiivisesti tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta koskevista toimistaan. Yksikön verkkosivut ja muu **viestintä** on kaikkien saavutettavissa, ja siinä kiinnitetään huomiota monipuoliseen ja ei-stereotyyppiseen ilmaisuun.

Tavoite 1.2

Henkilökunta osallistuu ja koulutautuu varhaiskasvatusyksikön tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöhön.

-Koko henkilökunta **havainnoi** aktiivisesti varhaiskasvatusyksikön tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilannetta sekä **osallistuu** sen kehittämiseen.

-Henkilökunnalle järjestetään säännöllisesti **mahdollisuuksia** varhaiskasvatusyksikön tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön **edistämiseen** (esim. yhteistä suunnittelu-aikaa tai aiheisiin liittyviä keskustelutilaisuuksia viikkopalaverissa).

-Varhaiskasvatusyksikkö selvittää säännöllisesti henkilökunnan osaamista ja oppimistarpeita tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysymyksistä sekä tekee tulosten pohjalta henkilökunnan **kouluttautumissuunnitelman**.

-Kouluttautumiseen varataan riittävästi **resursseja** mukaan lukien sijaiskulut.

-Koko henkilökunta **osallistuu** säännöllisesti täydennyskoulutuksiin tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta. Koulutukset käsittelevät monipuolisesti ja tutkimusperustaisesti sukupuoleen, etnisyyteen, sosioekonomiseen taustaan, seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuoli-identiteettiin, sukupuolen ilmaisuun, keholliseen moninaisuuteen, toimintakykyyn ja muihin vastaaviin ominaisuuksiin liittyviä kysymyksiä.

-Varhaiskasvatusyksikkö kannustaa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysymyksiin syventyneitä henkilökunnan jäseniä toimimaan **mentoreina** kollegoilleen.

Tavoite 1.3

Varhaiskasvatuksen järjestäjän (henkilöstö)käytännöt edistävät tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

-Varhaiskasvatuksen järjestäjä ja yksikkö varmistavat, että tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysymykset sisältyvät uusien henkilökunnan jäsenten, harjoittelijoiden ja pidempiaikaisten sijaisten **perehdytykseen**.

-Varhaiskasvatuksen järjestäjä on luonut **henkilöstöä** koskevat tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat*, joiden toimeenpanoa seurataan säännöllisesti.

-Varhaiskasvatuksen järjestäjä kerää **henkilöstökäytännöitä** sukupuolittain** eriytettyä tietoa esimerkiksi eri vaativuustasojen tehtävissä toimivien henkilöiden ja henkilöstönimitysten sukupuolijakaumista sekä sukupuolittuneista palkkaeroista. Varhaiskasvatuksen järjestäjä tekee tulosten pohjalta toimia tasa-arvon edistämiseksi.

-Varhaiskasvatuksen järjestäjä **jakaa** muille varhaiskasvatuksen järjestäjille ja asiantuntijaverkostoille hyviä toimintatapoja tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisestä (henkilöstö) käytännöissä.

(*Kuuluvat henkilöstöpoliittisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitteluun ja -työhön.

**Tämänhetkisen lain mukaan tietoa voi kerätä vain miehistä ja naisista.)

Tavoite 1.4

Taataan lasten osallisuus ja tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön jatkuvuus siirtymien yhteydessä.

-Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat edistävät **lasten osallisuutta**. Lasten kokemukset ja mielipiteet otetaan ikätason mukaisesti huomioon tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmien tekemisessä ja seurannassa.

-Tieto lasten tuen tarpeista tai haasteista **siirtyy** varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta perusopetukseen.

-Varhaiskasvatuksen järjestäjä kutsuu koolle **varhaiskasvatuksen, esiopetuksen** ja **perusopetuksen** välillä pidettäviä säännöllisiä tapaamisia tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöhön liittyen.

Teema 2: **PEDAGOGINEN TOIMINTA**

Keskustelkaa, miten hyvin seuraavat tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusteot toteutuvat varhaiskasvatusyksikössänne kunkin tavoitteen kohdalla. Antakaa sen jälkeen arvio yksikkönne tilanteesta. Voitte myös valita yhteisen kehittämiskohteen.

Tavoite 2.1

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussisältöjen käsittelyyn varataan riittävästi aikaa varhaiskasvatusyksikön pedagogisessa toiminnassa.

-Henkilökunta **tutustuu lasten kanssa moninlaisiin ihmisryhmiin, kieliin ja kulttuureihin** leikkien, pelien, musiikin ja perheiden kanssa tehdyn yhteistyön avulla. Lasten katso-
muksiin, uskontoihin ja niihin liittyviin perinteisiin tutustu-
taan esimerkiksi erilaisia juhlia ja tapahtumia viettämällä. Eri
uskontojen, katsomusten ja uskontokuntiin kuulumattomien
juhlapyhät huomioidaan toimintakauden juhlia suunnitelta-
essa ja huoltajia otetaan soveltuvin osin mukaan suunnitte-
luun.

-Lapsille tarjotaan **ikäta-son mukaista seksuaalikasvatus-
ta**. Tämä voi tarkoittaa kehon osien nimeämisen opettelua,
turvallisen ympäristön luomista lasten kysymyksille, tunne-
taitojen harjoittelua, turvataitojen opettelua sekä myönteis-
seen kehonkuvaan kasvattamista. Keskusteluja käydään esi-
merkiksi toivotusta ja ei-toivotusta koskettamisesta lasten
kesken sekä lasten ja aikuisten välillä.

-Henkilökunta keskustelee lasten kanssa ikätason mukai-
sesti **tasa-arvoisesta ja syrjimättömästä kielenkäytöstä ja
tukee lasten eettisen ajattelun kehittymistä** tasa-arvon ja
yhdenvertaisuuden näkökulmista. Eettisiä kysymyksiä käsi-
tellään siten, että jokainen tuntee olonsa hyväksytyksi ja
turvalliseksi sukupuolesta tai muista ominaisuuksista riip-
pumatta.

-Henkilökunta näyttää omalla esimerkillään, että **sukupuoli
ei vaikuta siihen, mitä kukakin voi tehdä**. Sukupuoli ei yk-
sikössä vaikuta siihen, miten työtehtävät jakautuvat henki-
lökunnan kesken.

Tavoite 2.2

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulmat huomioidaan läpileikkaavasti kaikilla oppimisen alueilla.

-Henkilökunta hyödyntää päiväkodin leikki-, peli- ja kirja-resursseja sukupuoleen ja muihin ominaisuuksiin liittyvien **stereotyyppien ja normien tiedostamisessa** ja niiden purkamisessa.

-Henkilökunta **kannustaa ja opastaa kaikkia** lapsia sukupuolesta ja muista ominaisuuksista riippumatta esimerkiksi **aktiiviseen liikuntaan** ja kokeilemaan erilaisia liikuntalajeja, **teknologian käyttöön** sekä monipuoliseen **värien käyttöön**. Tämä voi tapahtua esimerkiksi tarjoamalla askartelun yhteydessä usean värisiä materiaaleja kaikille lapsille sukupuolesta riippumatta.

-Henkilökunta kiinnittää toiminnan apuna käytettäviä materiaaleja valittaessa huomiota **moninäkökulmaisuuteen**, kielellisen moninaisuuden huomioimiseen sekä tekstien ja kuvastojen inklusiivisuuteen. Materiaalit käsittelevät ilmiöitä eri sukupuolten ja vähemmistöjen näkökulmista sekä kuvaavat ryhmien sisäisiä eroja.

-**Pedagogiset toimintatavat ovat monipuolisia**, ja ne tukevat tasapuolisesti jokaisen lapsen kasvua ja kehitystä.

Tavoite 2.3

Henkilökunta ohjaa leikkijä tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäen.

-Henkilökunta kohtaa lapset yksilöinä ja kannustaa lapsia leikkimään **monipuolisesti erilaisia leikkejä** riippumatta lapsen sukupuolesta tai muista ominaisuuksista. Henkilökunta ei esimerkiksi ohjaa automaattisesti lasta autoleikkiin vain koska hänen oletetaan poikana olevan kiinnostunut autoista.

-Leikkiin ja leikin valintaan liittyviä **stereotypioita ja normeja tiedostetaan** ja puretaan lasten kanssa yhdessä leikkien, pohdiskellen ja samalla uutta toimintakulttuuria luoden.

-Henkilökunta kannustaa lapsia **tutustumaan roolileikkien avulla erilaisiin rooleihin**, ammatteihin ja ympäristöihin. Roolileikkejä leikkiessä lapsi voi olla mikä tai kuka tahansa – henkilökunnan tehtävänä on rohkaista kokeilemaan monenlaisia rooleja sukupuolesta tai muista ominaisuuksista riippumatta ja purkaa esimerkiksi ammatteihin liittyviä stereotypioita ja normeja.

-Henkilökunta **kannustaa ja jakaa** lapsia **leikkimään myös niiden kanssa, jonka kanssa lapsi ei tyypillisesti leiki**. Lapsia ei jaeta perustelematta leikkeihin tai ryhmiin sukupuolen, toimintakyvyn tai muiden ominaisuuksien perusteella.

-Henkilökunta **huomioi leikkien ja leikkikavereiden valinnassa lasten monikielisuuden**. Kielen opetteluun alkuvaiheessa olevat ja kielen kehitykseen liittyvää tukea tarvitsevat saavat leikeissä toisilta lapsilta mallia kielen käyttöön.

Tavoite 2.4

Henkilökunta tukee lasten taitojen kehittymistä sukupuolisensitiivisesti ja yhdenvertaisesti.

-Lapsia **kannustetaan omatoimisuuteen ja heitä autetaan tasapuolisesti** riippumatta sukupuolesta ja muista ominaisuuksista. Esimerkiksi pukemistilanteessa henkilökunta kiinnittää huomiota siihen, ettei poikia toistuvasti auteta automaattisesti ensimmäisenä.

-Henkilökunta ottaa lapsia **tasapuolisesti aikuisten avuksi** sekä jakaa vastuutehtäviä tasapuolisesti riippumatta lasten sukupuolesta tai muista ominaisuuksista.

-Henkilökunta **kannustaa ja kehuu lapsia monipuolisesti** ja tasa-arvoisesti riippumatta lasten sukupuolesta, iästä tai muusta ominaisuudesta.

Henkilökunta tukee kaikkien lasten vuorovaikutustaitoja kysymällä avoimia miten- ja miksi-kysymyksiä tasapuolisesti kaikilta lapsilta.

-Henkilökunta **puuttuu lasten ei-toivottuun käyttäytymiseen tasapuolisesti** riippumatta lapsen sukupuolesta tai muusta ominaisuudesta.

Teema 3: **TILAT JA YMPÄRISTÖ**

Keskustelkaa, miten hyvin seuraavat tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusteot toteutuvat varhaiskasvatusyksikössänne kunkin tavoitteen kohdalla. Antakaa sen jälkeen arvio tehtäväkirjaan varhaiskasvatusyksikkönne tilanteesta. Voitte myös valita yhteisen kehittämiskohteen.

Tavoite 3.1

*Varhaiskasvatusyksikkö
varmistaa yhdenvertaisen
pääsyn yksikön tiloihin.*

-Varhaiskasvatusyksikön yhteisissä **tiloissa ja piha-alueilla** on tarjolla monenlaisia toimintamahdollisuuksia, jotka ovat kaikille avoimia tasapuolisesti sukupuolesta tai lasten muista ominaisuuksista riippumatta.

-**Oppimisympäristöjen suunnittelussa** huomioidaan lapsiryhmän moninaisuus. Tilasuunnittelun yhtenä lähtökohtana on sukupuoleen, toimintakykyyn ja muihin ominaisuuksiin liittyvien stereotyyppien tiedostaminen.

-**Tilojen suunnittelussa** ja muokkaamisessa otetaan huomioon lasten erilaiset toimintakyvyt. Varhaiskasvatusyksikkö tekee esimerkiksi säännöllisiä esteettömyyskartoituksia sekä muokkaa niiden pohjalta tilojaan esteettömämmiksi ja saavutettavammiksi.

-**Yhteisten tilojen ja piha-alueiden tasa-arvoisuutta ja inklusiivisuutta arvioidaan** ja seurataan säännöllisesti esimerkiksi osana tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa. Arvioinnin pohjalta tehdään tarvittavia muutoksia.

Tavoite 3.2

Lelut, tarvikkeet ja välineet ovat monipuolisia ja niiden käyttöön kannustetaan yhdenvertaisella tavalla.

-Lapsille on tarjolla **monenlaisia leikki- ja peliresursseja** niin sisällä kuin ulkona. Tarjolla on monipuolisesti leluja ja pelejä, joista löytyy esikuvia kaikille sukupuolesta, ihonväristä, toimintakyvystä, iästä tai muista ominaisuuksista riippumatta. Jokainen lapsi saa leikkiä ja pelata kaikilla ikäkautteen soveltuvilla välineillä.

-**Henkilökunta tarkastelee leluja, kirjoja ja pelejä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmista.** Syrjivät lelut, kirjat ja pelit poistetaan käytöstä, ja uusien hankkimisessa otetaan huomioon lapsiryhmän moninaisuus.

-Päiväkodin lastenkirjat tarjoavat lapsille **monenlaisia esikuvia** ja samaistumisen kohteita sekä mahdollisuuden tutustua monenlaisiin ihmisiin ja elämiin.

Tavoite 3.3

Varhaiskasvatusyksikössä esillä olevat kuvat, julisteet ja tiedotteet edistävät tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

-Varhaiskasvatusyksikön ilmoitustaululla ja muissa tiloissa on esillä kuvia, julisteita tai tiedotteita, joilla se **viestii edistäväänsä tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta**. Niissä esiintyy normien mukaisten perheiden ohella monimuotoisia perheitä, kuten sateenkaariperheitä ja yhden vanhemman perheitä sekä sukupuolen ilmaisultaan erilaisia ihmisiä, jotka ovat monenlaisissa rooleissa.

-Varhaiskasvatusyksikössä esillä olevissa julisteissa ja tiedotteissa käytetty **kieli huomioi** sukupuolen ja muihin ominaisuuksiin liittyvän **moninaisuuden**.

-Henkilökunta **arvioi kuvia, julisteita ja tiedotteita tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmista**. Niihin tehdään tarvittaessa muutoksia, jotta ne eivät edistä sukupuoleen ja muihin ominaisuuksiin liittyviä haitallisia stereotyyppioita.

Tavoite 3.4

Lapset ovat ikätasoisesti mukana tarkastelemassa päiväkodin tiloja ja resursseja tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulmista.

-Henkilökunta järjestää lapsille **mahdollisuuksia arvioida**, miten turvallisiksi ja inklusiivisiksi he kokevat päiväkodin eri tilat. Tulosten perusteella yksikön tiloja muutetaan tasa-arvoisemmiksi ja yhdenvertaisemmiksi.

-Henkilökunta **kannustaa lapsia ikätasoisesti pohtimaan** käytössä olevia leluja, pelejä, välineitä ja kirjoja tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulmista. Lapsilta kysytään esimerkiksi, miksi tietyillä leluilla tai leikkipaikassa leikkivät tietyt lapset. Keskustelun tavoitteena on herättää lapsissa oivalluksia ja kannustaa heitä esittämään muutosehdotuksia.

-**Henkilökunta tukee lasten osallisuutta** havainnoimalla heidän leikkejään ja käyttäytymistään varhaiskasvatusyksikön eri tiloissa. Näiden pohjalta tehdään tarvittavia muutoksia tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Teema 4: **ASENTEET JA VUOROVAIKUTUS**

Keskustelkaa, miten hyvin seuraavat tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusteot toteutuvat varhaiskasvatusyksikössänne. Antakaa sen jälkeen itsellenne arvio yksikkönne tilanteesta. Voitte myös valita yksiköllenne kehittämiskohteen.

Tavoite 4.1

*Varhaiskasvatusyksikössä
käytetään yhdenvertaista
ja syrjimätöntä kieltä.*

-Henkilökunta etsii aktiivisesti **tietoa ja toimintamalleja** sukupuolisensitiiviseen ja syrjimättömään kielenkäyttöön liittyen sekä purkaa stereotyyppioita omassa kielenkäytössään.

-Henkilökunnan jäsenet **itse- ja vertaisarvioivat** sekä omaa että kollegoidensa kielenkäyttöä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmista.

-Henkilökunta **puhuttelee** lapsia etunimillä sukupuolen sijaan sekä kunnioittaa lasten omaa määrittelyä sukupuolestaan.

-Henkilökunta käyttää lapsista heidän **itse käyttämänsä** nimeä. Lapsilta kysytään heidän käyttämiään persoonamuotoja, mikäli ne ovat sukupuolitettuja, kuten kuningas tai kuningatar.

-**Lapsia tuetaan** arkisissa kasvatustilanteissa tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta kunnioittavaan kielenkäyttöön. Lasten kielenkäytössä ilmeneviä stereotyyppioita puretaan aktiivisesti.

Tavoite 4.2

Henkilökunnan nonverbaalinen vuorovaikutus on tasa-arvoista ja yhdenvertaista.

-Henkilökunta **huomioi tasapuolisesti** kaikkia lapsia esimerkiksi katsekontaktilla ja tarjoamalla kaikille lapsille tasapuolisesti mahdollisuutta syliin riippumatta lapsen sukupuolesta, ihonväristä, toimintakyvystä tai muusta ominaisuudesta.

-Henkilökunta **lohduttaa lapsia tasapuolisesti** iästä, sukupuolesta tai muista ominaisuuksista riippumatta.

-Henkilökunnan **äänenkäyttö** ja käytetyt **äänensävyt** ovat **samanlaisia** kaikkia lapsia kohtaan riippumatta lasten ominaisuuksista.

-Henkilökunta **huomioi** nonverbaalisessa vuorovaikutuksessa erilaisia **kulttuurisia käsitteitä** esimerkiksi koskettamiseen liittyen sekä moninaisia temperamentteja ja vuorovaikutuksen tapoja.

-Henkilökunta **tarkastelee** säännöllisesti nonverbaalista vuorovaikutustaan **tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmista** sekä tekee vuorovaikutukseen tarvittavia muutoksia. Esimerkiksi henkilökunnan fyysiset eleet ja ilmeet voivat kertoa sukupuoleen ja muihin ominaisuuksiin liittyvistä ennakkokäsityksistä.

Tavoite 4.3

Henkilökunta tukee lasten ryhmäjakoja ja ystävyys-suhteita sukupuolisensitiivisesti ja yhdenvertaisesti.

-Henkilökunta **keskustelee** säännöllisesti lasten keskinäisistä **ryhmäjoista ja vertaissuhteista sukupuolen** ja muiden ominaisuuksien näkökulmista. Yksikössä seurataan ryhmien muodostumiseen liittyviä stereotyyppioita ja muutetaan tarvittaessa ryhmäjakoja.

-Henkilökunta **tunnistaa ja puuttuu** aktiivisesti lasten väliin sukupuolen tai muun ominaisuuden perusteella tapahtuvaan syrjivään käyttäytymiseen.

-Henkilökunta **tukee** omalla toiminnallaan lasten välistä **ilmapiiriä**, jossa jokainen lapsi **arvostaa toisia lapsia ensisijaisesti yksilönä** eikä jonkin ominaisuutensa edustajana.

-Henkilökunta luo yhdessä lasten kanssa jokaiselle lapselle **turvallista ilmapiiriä**. Ryhmä voi esimerkiksi luoda omat turvallisen tilan periaatteet tai muut yhteiset säännöt.

Teema 5: **HUOLTAJAT JA SIDOSRYHMÄT**

Keskustelkaa, miten hyvin seuraavat tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusteot toteutuvat varhaiskasvatusyksikössänne. Antakaa sen jälkeen itsellenne arvio yksikkönne tilanteesta. Voitte myös valita yksiköllenne kehittämiskohteen.

Tavoite 5.1

Varhaiskasvatusyksikkö edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta yhdessä huoltajien kanssa.

-Henkilökunta **kohtaa** aloitus- ja vasukeskusteluissa **perheet kunnioittavasti**, ja perheiden kanssa keskustellaan tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvistä kysymyksistä.

-Henkilökunta **edistää vanhempien tietämystä** sukupuolen moninaisuudesta, esimerkiksi intersukupuolisuudesta. Henkilökunta oikoo tarvittaessa virheellisiä käsityksiä esimerkiksi sukupuolisensitiivisen ja sukupuolineutraalin kasvatuksen eroista.

-Varhaiskasvatusyksikkö **tiedottaa** aktiivisesti huoltajille tekemästään **tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöstä** sekä osallistaa huoltajia tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmien tekemiseen ja toteuttamiseen.

-Henkilökunta **keskustelee** varhaiskasvatusyksikön **vanhempainyhdistyksen** tai muun vastaavan yhteistyökumppanin kanssa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöstä. Varhaiskasvatusyksikkö kehittää käytyjen keskustelujen pohjalta huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä ja järjestää aiheeseen liittyvää koulutusta huoltajille esimerkiksi vanhempainiltojen yhteydessä.

Tavoite 5.2

*Varhaiskasvatustyksikkö
huomioi toiminnassaan
perheiden moninaisuuden.*

-Varhaiskasvatustyksikkö varmistaa, että **henkilökunnalla on riittävästi tietoa moninaisista perheistä** ja heidän kohtaamisestaan, kuten yhden vanhemman perheistä, sijaisperheistä, sateenkaariperheistä sekä kielellisestä ja kulttuurisesta moninaisuudesta.

-Varhaiskasvatustyksikkö huomioi toiminnassaan **perheiden monenlaiset sosioekonomiset asemat**. Varhaiskasvatustyksikkö esimerkiksi huolehtii, että jokaisella lapsella on tasapuolisesti mahdollisuus osallistua luisteluun tai muuhun toimintaan, vaikka perheellä ei olisi mahdollisuutta hankkia omia liikuntavälineitä.

-Kommunikoidessaan perheiden kanssa henkilökunta **osoittaa sanansa tasapuolisesti kaikille huoltajille**, huomioi perheiden kielellisen moninaisuuden ja hyödyntää viestinnässään kielen lisäksi valokuvia ja videoita. Henkilökunta varaa tarvittaessa tulkin perheiden kanssa asioimisen avuksi.

-Varhaiskasvatustyksikkö **huomioi perheiden moninaisuuden** viestinnän **kuvastoissa ja teksteissä sekä juhla- ja teemapäiviä suunnitellessa**. Esimerkiksi äitien- ja isänpäivän viettoa suunnitellessa ja järjestäessä sovitaan yhdessä perheiden kanssa, kenelle tehdään onnittelukortteja ja ketkä kutsutaan vierailulle. Varhaiskasvatustyksikön yhteiset juhlat, tilaisuudet ja vanhempainillat eivät vahvista vaan purkavat sukupuoleen ja muihin ominaisuuksiin liittyviä stereotyyppioita.

-Perheille suunnatuissa lomakkeissa on **tilaa täyttää perhe-
muoto itse** eikä sitä oleteta perheiden puolesta.

Tavoite 5.3

Varhaiskasvatusyksikkö tekee yhteistyötä ulkopuolisten toimijoiden kanssa osana tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä sekä jakaa omaa osaamistaan sidosryhmilleen.

-Varhaiskasvatusyksikkö **kartoittaa** säännöllisesti järjestöjen ja muiden sidosryhmien kanssa tekemäänsä **tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä** ja kutsuu säännöllisesti niitä pitämään työpajoja lapsille.

-Varhaiskasvatusyksikkö tekee **vierailuja** esimerkiksi **museoihin, teattereihin ja konsertteihin**, joissa käsitellään tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyviä teemoja.

-Varhaiskasvatusyksikkö tekee **yhteistyötä alueen kirjaston kanssa** ja esimerkiksi pyytää lukuvinkkauksia tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden käsittelyyn.

-Henkilökunta on **tietoinen** tarjolla olevista **lapsille ja perheille suunnatuista tukipalveluista häirintä- ja väkivaltilanteissa** sekä huomioi arjessa herkästi lasten käytöstä lapsiin kohdistuvan väkivallan ja lasten todistaman lähisuhteiden väkivallan näkökulmasta. Henkilökunta viestii aktiivisesti lapsille, että kaikille päiväkodin aikuisille saa aina tulla puhumaan huolistaan.

-Varhaiskasvatusyksikkö **jakaa omaa tasa-arvo osaamistaan** sidosryhmilleen.

TEHTÄVÄKIRJALIITE VARHAISKASVATUS

Miten Tasa-arvokompassia käytetään?

Tasa-arvokompassi koostuu kahdesta osasta, teksti- ja tehtäväkirjoista, jotka täydentävät toisiaan. Teksti- ja tehtäväkirjat on molemmat jaettu viiteen eri teemaan. Käykää ensimmäiseksi teemoja läpi tekstikirjan kysymysten avulla, keskustelkaa sekä kirjatkaa ylös havaintojanne ja toimianne. Myöhemmin voitte hyödyntää näitä kirjauksia esimerkiksi yksikkönne tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa laatiessa.

Tämän jälkeen voitte ottaa käyttöönne tehtäväkirjan, jossa itsearvioidaan oppilaitoksen toimintaa näissä viidessä eri teemassa. Voitte laskea ja kirjata eri teemoista pisteet alla olevan taulukon mukaisesti, ja lopuksi laskea pisteet yhteen. Pisteet yhteenlaskettuanne saatte arvion, onko teema kokonaisuudessaan yksikössänne puuttuvalla, alkavalla, kehittyvällä vai vakiintuvalla tasolla. Tämä voi auttaa yksikköänne havaitsemaan, mihin teemoihin erityisesti kiinnittää huomiota ja missä on jomenty eteenpäin.

Arviointi kannattaa tehdä yhdessä esimerkiksi työryhmässä, johon kuuluu useampi henkilö sekä työyhteisöstä että johdosta. Miettikää myös, kuinka saatte oppilaat tai lapset mukaan arviointiin ja kehittämiseen sekä missä teemoissa heidän äänensä kuuleminen olisi erityisen tärkeää.

0 (puuttuva)	Yksikkö ei ole vielä toteuttanut tai suunnitellut tavoitteeseen liittyviä tekoja.
1 (alkava)	Yksikkö on alkanut suunnitella ja toteuttaa yksittäisiä tavoitteeseen liittyviä tekoja.
2 (kehittyvä)	Yksikkö toteuttaa useita tavoitteeseen liittyviä toimia. Tavoitteen eteen tehdyt teot eivät kuitenkaan ole säännöllisiä.
3 (vakiintunut)	Yksikkö toteuttaa kaikkia tai lähes kaikkia tavoitteeseen liittyviä tekoja suunnitelmallisesti. Yksiköllä on toimivat ja vakiintuneet käytännöt tavoitteeseen liittyviin tekoihin.

Teema 1: **HALLINTO JA JOHTAMINEN**

**Tavoite
1.1**

Varhaiskasvatusyksikkö sitoutuu tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen pitkäjänteisesti.

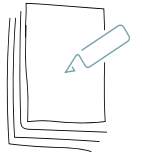

**Tavoite
1.2**

Henkilökunta osallistuu ja koulutuu varhaiskasvatusyksikön tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöhön.

Pisteet: 0 / 1 / 2 / 3

Erityishuomio tästä tavoitteesta:

Pisteet: 0 / 1 / 2 / 3

Erityishuomio tästä tavoitteesta:

**Tavoite
1.3**

Varhaiskasvatuksen järjestäjän (henkilöstö)käytännöt edistävät tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

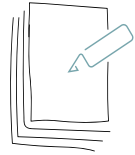

**Tavoite
1.4**

Taataan lasten osallisuus ja tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön jatkuvuus siirtymien yhteydessä.

Pisteet: 0 / 1 / 2 / 3

Erytyshuomio tästä tavoitteesta:

Pisteet: 0 / 1 / 2 / 3

Erytyshuomio tästä tavoitteesta:

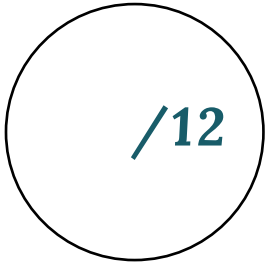

**TEEMAN "HALLINTO JA
JOHTAMINEN" KAIKKIEN
TAVOITTEIDEN PISTEET
YHTEENSÄ**

0-2 pistettä PUUTTUVAA
3-5 pistettä ALKAVA
6-9 pistettä KEHITTYVÄ
10-12 pistettä VAKIINTUNUT

Saavutettu taso:

**POHTIKAA MYÖS SEURAAVIA AVOIMIA KYSYMYKSIÄ TEEMAAN "HALLINTO
JA JOHTAMINEN" LIITTYEN. LISTATKAA VASTAUKSENNE RANSKALAISILLA
VIIVOILLA.**

1 Millaisia hallintoon ja johtamiseen liittyviä kehittämiskohteita varhaiskasvatusyksikössä on?

.....
.....

2 Missä hallintoon ja johtamiseen liittyvissä teoissa olette onnistuneet viimeisen vuoden aikana?

.....
.....

3 Mihin hallintoon ja johtamiseen liittyviin tekoihin sitoudutte seuraavan vuoden aikana?

.....
.....

4 Miten? (toimintasuunnitelma, alustava aikataulu ja vastuut)

.....
.....

5 Miten arvioitte ja seuraatte etenemistänne edellä päättämässänne teoissa?

.....
.....

6 Mitä muita teemaan liittyviä tekoja varhaiskasvatusyksikkönne tekee?

.....
.....

Teema 2: **PEDAGOGINEN TOIMINTA**

**Tavoite
2.1**

*Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussisältö-
jen käsittelyyn varataan riittävästi ai-
kaa varhaiskasvatusyksikön pedagogi-
sessa toiminnassa.*

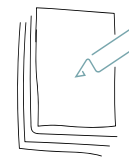

**Tavoite
2.2**

*Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkö-
kulmat huomioidaan läpileikkaavasti
kaikilla oppimisen alueilla.*

Pisteet: 0 / 1 / 2 / 3

Erityishuomio tästä tavoitteesta:

Pisteet: 0 / 1 / 2 / 3

Erityishuomio tästä tavoitteesta:

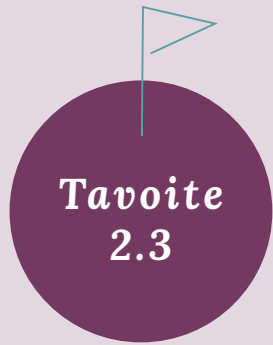

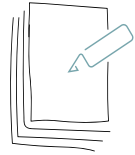
Henkilökunta ohjaa leikkejä tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäen.

Henkilökunta tukee lasten taitojen kehittymistä sukupuolisensitiivisesti ja yhdenvertaisesti.

Pisteet: 0 / 1 / 2 / 3

Erytyishuomio tästä tavoitteesta:

Pisteet: 0 / 1 / 2 / 3

Erytyishuomio tästä tavoitteesta:

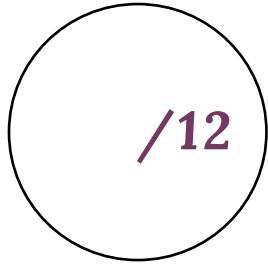

TEEMAN ”PEDAGOGINEN TOIMINTA” KAIKKIEN TAVOITTEIDEN PISTEET YHTEENSÄ

0-2 pistettä PUUTTUVA
3-5 pistettä ALKAVA
6-9 pistettä KEHITTYVÄ
10-12 pistettä VAKIINTUNUT

Saavutettu taso:

POHTIKAA MYÖS SEURAAVIA AVOIMIA KYSYMYKSIÄ TEEMAAN ”PEDAGOGINEN TOIMINTA” LIITTYEN. LISTATKAA VASTAUKSENNE RANSKALAISILLA VIIVOILLA.

1 Millaisia pedagogiseen toimintaan liittyviä kehittämiskohteita varhaiskasvatusyksikössänne on?

.....
.....

2 Missä pedagogiseen toimintaan liittyvissä teoissa olette onnistuneet viimeisen vuoden aikana?

.....
.....

3 Mihin pedagogiseen toimintaan liittyviin tekoihin sitoudutte seuraavan vuoden aikana?

.....
.....

4 Miten? (toimintasuunnitelma, alustava aikataulu ja vastuut)

.....
.....

5 Miten arvioitte ja seuraatte etenemistänne edellä päättämässänne teoissa?

.....
.....

6 Mitä muita teemaan liittyviä tekoja varhaiskasvatusyksikönnne tekee?

.....
.....

Teema 3: **TILAT JA YMPÄRISTÖ**

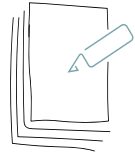
Varhaiskasvatustyksikkö varmistaa yhdenvertaisen pääsyn yksikön tiloihin.

Lelut, tarvikkeet ja välineet ovat monipuolisia ja niiden käyttöön kannustetaan yhdenvertaisella tavalla

Pisteet: 0 / 1 / 2 / 3

Erityishuomio tästä tavoitteesta:

Pisteet: 0 / 1 / 2 / 3

Erityishuomio tästä tavoitteesta:

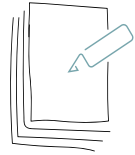
Varhaiskasvatustyksikössä esillä olevat kuvat, julisteet ja tiedotteet edistävät tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Lapset ovat ikätasoisesti mukana tarkastelemassa päiväkodin tiloja ja resursseja tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulmista.

Pisteet: 0 / 1 / 2 / 3

Erytishuomio tästä tavoitteesta:

Pisteet: 0 / 1 / 2 / 3

Erytishuomio tästä tavoitteesta:

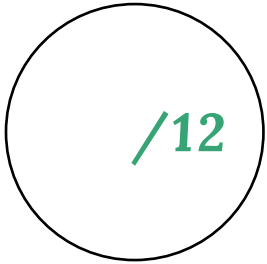

**TEEMAN "TILAT JA
YMPÄRISTÖ" KAIKKIEN
TAVOITTEIDEN PISTEET
YHTEENSÄ**

0-2 pistettä PUUTTUVA
3-5 pistettä ALKAVA
6-9 pistettä KEHITTYVÄ
10-12 pistettä VAKIINTUNUT

Saavutettu taso:

**POHTIKAA MYÖS SEURAAVIA AVOIMIA KYSYMYKSIÄ TEEMAAN "TILAT
JA YMPÄRISTÖ" LIITTYEN. LISTATKAA VASTAUKSENNE RANSKALAISILLA
VIIVOILLA.**

1 Millaisia tiloihin, ympäristöön ja välineisiin liittyviä kehittämiskohteita varhaiskasvatusyksikössä on?

.....
.....

2 Missä tiloihin, ympäristöön ja välineisiin liittyvissä teoissa olette onnistuneet viimeisen vuoden aikana?

.....
.....

3 Mihin tiloihin, ympäristöön ja välineisiin liittyviin tekoihin sitoudutte seuraavan vuoden aikana?

.....
.....

4 Miten? (toimintasuunnitelma, alustava aikataulu ja vastuut)

.....
.....

5 Miten arvioitte ja seuraatte etenemistänne edellä päättämässänne teoissa?

.....
.....

6 Mitä muita teemaan liittyviä tekoja varhaiskasvatusyksikkönne tekee?

.....
.....

Teema 4: **ASENTEET JA VUOROVAIKUTUS**

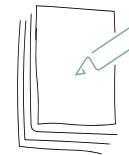
Varhaiskasvatustyksikössä käytetään yhdenvertaista ja syrjimätöntä kieltä.

Henkilökunnan nonverbaalinen vuorovaikutus on tasa-arvoista ja yhdenvertaista.

Pisteet: 0 / 1 / 2 / 3

Erytyshuomio tästä tavoitteesta:

Pisteet: 0 / 1 / 2 / 3

Erytyshuomio tästä tavoitteesta:

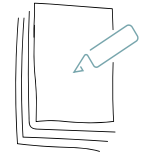

**Tavoite
4.3**

*Henkilökunta tukee lasten ryhmäjako-
ja ja ystävyyssuhteita sukupuolisensi-
tiivisesti ja yhdenvertaisesti.*

Pisteet: 0 / 1 / 2 / 3

Erityishuomio tästä tavoitteesta:

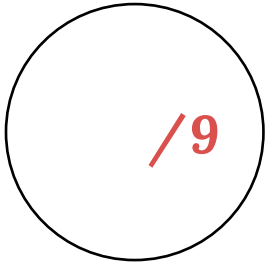

**TEEMAN "ASENTEET
JA VUOROVAIKUTUS"
KAIKKIEN TAVOITTEIDEN
PISTEET YHTEENSÄ**

0-1 pistettä PUUTTUVA
2-3 pistettä ALKAVA
4-6 pistettä KEHITTYVÄ
7-9 pistettä VAKIINTUNUT

Saavutettu taso:

**POHTIKAA MYÖS SEURAAVIA AVOIMIA KYSYMYKSIÄ TEEMAAN "ASENTEET JA
VUOROVAIKUTUS" LIITTYEN. LISTATKAA VASTAUKSENNE RANSKALAISILLA
VIIVOILLA.**

1 Millaisia asenteisiin ja vuorovaikutukseen liittyviä kehittämiskohteita varhaiskasvatusyksikössä on?

.....
.....

2 Missä vuorovaikutukseen ja asenteisiin liittyvissä teoissa olette onnistuneet viimeisen vuoden aikana?

.....
.....

3 Mihin vuorovaikutukseen ja asenteisiin liittyviin tekoihin sitoudutte seuraavan vuoden aikana?

.....
.....

4 Miten? (toimintasuunnitelma, alustava aikataulu ja vastuut)

.....
.....

5 Miten arvioitte ja seuraatte etenemistänne edellä päättämässänne teoissa?

.....
.....

6 Mitä muita teemaan liittyviä tekoja varhaiskasvatusyksikkönne tekee?

.....
.....

Teema 5: **HUOLTAJAT JA SIDOSRYHMÄT**

**Tavoite
5.1**

Varhaiskasvatustyksikkö edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta yhdessä huoltajien kanssa.

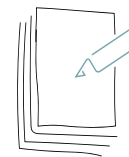

**Tavoite
5.2**

Varhaiskasvatustyksikkö huomioi toiminnassaan perheiden moninaisuuden.

Pisteet: 0 / 1 / 2 / 3

Erityishuomio tästä tavoitteesta:

Pisteet: 0 / 1 / 2 / 3

Erityishuomio tästä tavoitteesta:

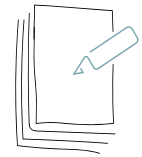

**Tavoite
5.3**

Varhaiskasvatyüksikkö tekee yhteistyötä ulkopuolisten toimijoiden kanssa osana tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä sekä jakaa omaa osaamistaan sidosryhmilleen.

Pisteet: 0 / 1 / 2 / 3

Erityishuomio tästä tavoitteesta:

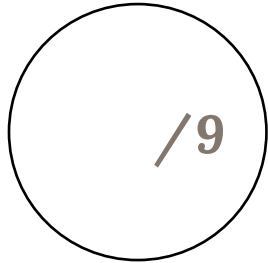

**TEEMAN "HUOLTAJAT
JA SIDOSRYHMÄT"
KAIKKIEN
TAVOITTEIDEN
PISTEET YHTEENSÄ**

0-1 pistettä PUUTTUVAA
2-3 pistettä ALKAVA
4-6 pistettä KEHITTYVÄ
7-9 pistettä VAKIINTUNUT

Saavutettu taso:

**POHTIKAA MYÖS SEURAAVIA AVOIMIA KYSYMYKSIÄ TEEMAAN
"HUOLTAJAT JA SIDOSRYHMÄT" LIITTYEN. LISTATKAA VASTAUKSENNE
RANSKALAISILLA VIIVOILLA.**

1 Millaisia perheiden kohtaamiseen ja sidosryhmiin liittyviä kehittämiskohteita varhaiskasvatusyksikössä on?

.....
.....

2 Missä perheiden kohtaamiseen ja sidosryhmiin liittyvissä teoissa olette onnistuneet viimeisen vuoden aikana?

.....
.....

3 Mihin perheiden kohtaamiseen ja sidosryhmiin liittyviin tekoihin sitoudutte seuraavan vuoden aikana?

.....
.....

4 Miten? (toimintasuunnitelma, alustava aikataulu ja vastuut)

.....
.....

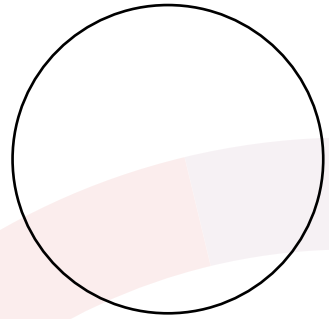
5 Miten arvioitte ja seuraatte etenemistänne edellä päättämässänne teoissa?

.....
.....

6 Mitä muita teemaan liittyviä tekoja varhaiskasvatusyksikkönne tekee?

.....
.....

KOKONAISPISTEET:

0-8 pistettä PUUTTUVA
9-24 pistettä ALKAVA
25-44 pistettä KEHITTYVÄ
45-54 pistettä VAKIINTUNUT

Saavutettu taso:

Päivämäärä:

_____

Tämän tehtäväkirjan tuotoksena syntyneet tavoitteet ja kehittämiskohteet kirjataan (minne):

Niiden toteutumista mitataan:

Seuraava seurantakerta on:

Toimenpanosta vastaa:

Seurannasta vastaa:

